

Besluit van

tot wijziging van het Arbeidstijdenbesluit vervoer in verband met richtlijn nr. 2014/112/EU van de Raad van 19 december 2014 tot uitvoering van de Europese Overeenkomst betreffende de regeling van bepaalde aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de binnenvaart die op 15 februari 2012 is gesloten door de Europese Binnenvaartunie, de Europese Schippersorganisatie en de Europese Federatie van Vervoerswerknemers.

Op de voordracht van Onze Minister van Infrastructuur en Milieu, mede namens Onze Minister van Sociale Zaken en werkgelegenheid, van .., nr. IENM/BSK-2016/..;

Gelet op Richtlijn nr. 2014/112/EU van de Raad van 19 december 2014 tot uitvoering van de Europese Overeenkomst betreffende de regeling van bepaalde aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de binnenvaart die is gesloten door de Europese Binnenvaartunie (EBU), de Europese Schippersorganisatie (ESO) en de Europese Federatie van Vervoerswerknemers (ETF), artikel 5:12 van de Arbeidstijdenwet en artikel 16, tweede lid, onder b, van de Arbeidsomstandighedenwet;

De Afdeling Advisering van de Raad van State gehoord (advies van ..., no. ...);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Infrastructuur en Milieu, mede namens Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van ..., nr. IENM/BSK-2016/...;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

Artikel I

Het Arbeidstijdenbesluit vervoer wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 5.1:1 wordt, onder vervanging van de punt na onderdeel d door een puntkomma, een onderdeel toegevoegd, luidende:

e. overeenkomst: Europese Overeenkomst betreffende de regeling van bepaalde aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de binnenvaart, zoals vastgesteld in de bijlage bij richtlijn nr. 2014/112/EU van de Raad van 19 december 2014 tot uitvoering van de Europese Overeenkomst betreffende de regeling van bepaalde aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de binnenvaart die op 15 februari 2012 is gesloten door de Europese Binnenvaartunie, de Europese Schippersorganisatie en de Europese Federatie van Vervoerswerknemers

B

In artikel 5.4:1 vervalt de aanduiding "Rusttijdenregistratie".

C

Artikel 5.4:2 wordt als volgt gewijzigd:

Het opschrift komt te luiden: Registratie arbeids- en rusttijden Is het niet duidelijker om het kopje 'Vaartijdenboek' onder § 5.4 door dit opschrift te vervangen? De artt 5.4:1 en 5.4:2 kunnen dan beide zonder opschrift.

Onder toevoeging van de aanduiding "1." voor de tekst wordt een lid toegevoegd, luidende:

2. De gezagvoerend schipper en de werkgever nemen met betrekking tot de registratie van de arbeids- en rusttijden van een bemanningslid dat werknemer is, clause 12 van de overeenkomst in acht.

D

Artikel 5.5:2 komt te luiden:

Artikel 5.5:2

Voor de toepassing van de artikelen 5.5:3 tot en met 5.5:5 houden de werkgever en de gezagvoerend schipper rekening met de arbeids- en rusttijden, vervuld vanaf het tijdstip waarop de vaart is aangevangen.

Deze bepaling lijkt nu zo geformuleerd dat met de vaartijd van het schip (art 2.02 RSP) geen rekening meer gehouden hoeft te worden.

E

De artikelen 5.5:3 tot en met 5.5:5 met opschrift komen te luiden:

Rusttijd

Artikel 5.5:3

1. De werkgever en de gezagvoerend schipper organiseren de arbeid zodanig, dat een bemanningslid dat werknemer is en arbeid verricht bij exploitatiewijze A1 of A2, een rusttijd heeft van ten minste 10 uren in elke aaneengesloten tijdruimte van 24 uren.

2. De in het eerste lid bedoelde rusttijd is:

a. bij exploitatiewijze A1 ten minste 8 uren ononderbroken en wordt berekend vanaf het einde van iedere ononderbroken rusttijd van ten minste 8 uren;

b. bij exploitatiewijze A2 ten minste 6 uren ononderbroken en wordt berekend vanaf het einde van iedere ononderbroken rusttijd van ten minste 6 uren, en

c. voor zover het ononderbroken rusttijd betreft, buiten de vaartijd gelegen.

3. De werkgever en de gezagvoerend schipper organiseren de arbeid zodanig, dat een bemanningslid dat werknemer is en arbeid verricht bij exploitatiewijze B, een rusttijd heeft van ten minste 10 uren in elke aaneengesloten tijdruimte van 24 uren, waarvan ten minste 6 uren ononderbroken, en 24 uren in een aaneengesloten tijdruimte van 48 uren, te rekenen vanaf het begin van een rusttijd van ten minste 6 uren.

4. De werkgever en de gezagvoerend schipper organiseren de arbeid zodanig, dat een bemanningslid dat werknemer is een rusttijd heeft van ten minste 84 uren in elke periode van 7 dagen.

5. De werkgever en de gezagvoerend schipper organiseren de arbeid zodanig, dat een bemanningslid dat geen werknemer is, rusttijden in acht neemt overeenkomstig de artikelen 3.11 onderscheidenlijk 3.12 van het Reglement betreffende het scheepvaartpersoneel op de Rijn.

Nachtarbeid

Artikel 5.5:4

De werkgever en de gezagvoerend schipper organiseren de arbeid zodanig, dat een bemanningslid dat werknemer is in elke periode van 7 dagen ten hoogste 42 uren arbeid verricht tussen 23.00 uur en 06.00 uur.

Arbeidstijd en referentieperiode

Artikel 5.5:5

De werkgever en de gezagvoerend schipper nemen bij de vaststelling van de arbeidstijd van een bemanningslid dat werknemer is clause 3 van de overeenkomst in acht.

F

Na artikel 5.5:5 worden twee artikelen met opschrift ingevoegd, luidende:

Arbeids- en rustdagen

Artikel 5.5:5a

1. De werkgever en de gezagvoerend schipper nemen bij de vaststelling van het aantal arbeids- en rustdagen van een bemanningslid dat werknemer is de clausules 4 en 5 van de overeenkomst in acht.
2. Bij collectieve regeling kan, met inachtneming van het derde lid en voor zover het gaat om seizoensarbeid in de passagiersscheepvaart, van het eerste lid worden afgeweken.
3. De werkgever en de gezagvoerend schipper nemen bij de vaststelling van het aantal arbeids- en rustdagen van een bemanningslid dat werknemer is clause 6, tweede lid, van de overeenkomst in acht.

Pauze

Artikel 5.5:5b

De werkgever en de gezagvoerend schipper organiseren de arbeid van een bemanningslid dat werknemer is zodanig, dat indien hij meer dan 6 uren arbeid per dienst verricht, zijn arbeid wordt onderbroken door een pauze.

G

Artikel 5.5:6 met opschrift komt te luiden:

Noodsituaties

Artikel 5.5:6

Ingeval van toepassing van clause 13 van de overeenkomst nemen de werkgever en de gezagvoerend schipper het derde lid van die clause in acht.

H

Artikel 8:3a met opschrift komt te luiden:

Overtredingen binnenvaart

Artikel 8:3a

Het niet naleven van de artikelen 5.5:2 tot en met 5.5:5, 5.5:6 en 5.5:7 levert een overtreding op.

Artikel II

Na artikel 2.44 van het Arbeidsomstandighedenbesluit wordt een artikel met opschrift toegevoegd, luidende:

Artikel 2.45. Arbeidsgezondheidskundig onderzoek binnenvaart

Iedere werknemer die arbeid verricht aan boord van een schip dat in de binnenvaart wordt ingezet, wordt, in aanvulling op artikel 18 van de Arbeidsomstandighedenwet, jaarlijks in de gelegenheid gesteld een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan.

Artikel III

Dit besluit treedt in werking met ingang van 31 december 2016.

Lasten en bevelen, dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

Nota van toelichting

I. Algemeen

Inleiding

Dit besluit strekt tot wijziging van het Arbeidstijdenbesluit vervoer (Atbv) en het Arbeidsomstandighedenbesluit ter implementatie van Richtlijn nr. 2014/112/EU van de Raad van 19 december 2014 tot uitvoering van de Europese Overeenkomst betreffende de regeling van bepaalde aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de binnenvaart die is gesloten door de Europese Binnenvaartunie (EBU), de Europese Schippersorganisatie (ESO) en de Europese Federatie van Vervoerswerknemers (ETF) (PbEU L 367).

Deze organisaties hebben op 15 februari 2012 een overeenkomst gesloten betreffende de regeling van bepaalde aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de binnenvaart (hierna: de overeenkomst). In deze aspecten was niet voorzien in richtlijn nr. 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd (PbEU L 299); de regelingen van die richtlijn houden onvoldoende rekening met de bijzondere arbeids- en levenssituatie in de binnenvaart.

De overeenkomst bevat een gezamenlijk verzoek aan de Commissie tot tenuitvoerlegging door een besluit van de Raad op voorstel van de Commissie, overeenkomstig artikel 155, tweede lid, van het verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

Dit verzoek heeft geleid tot de totstandkoming van bovengenoemde richtlijn.

De overeenkomst bevat clausules inzake arbeidstijden, rusttijden, seizoensarbeid in de passagiersvaart, pauzes, nachtarbeid, vakantie, medische keuring en bescherming van minderjarigen. De richtlijn bepaalt ondermeer dat de uitvoering ervan in geen enkel geval een rechtvaardiging vormt voor een verlaging van het algemene beschermingsniveau van de werknemers op de onder de richtlijn vallende gebieden. Wel kunnen de lidstaten gunstiger voorschriften dan de in deze richtlijn opgenomen voorschriften handhaven of invoeren.

Tot nu toe worden bepalingen betreffende rusttijden in de binnenvaart beheerst door het Reglement betreffende het scheepvaartpersoneel op de Rijn (RSP). Dit reglement, dat op grond van het Rijnvaartverdrag uitsluitend op de Rijnvaart (Rijn, Waal en Lek) van toepassing is op grond van de Binnenvaartwet en artikel 5.3:1 Atbv van overeenkomstige toepassing op alle Nederlandse binnenwateren. Het onderhavige besluit beoogt daarom de RSP-bepalingen en de clausules van de overeenkomst op een zodanige wijze te combineren dat, overeenkomstig clause 1, vierde lid, van de overeenkomst in alle gevallen de bepaling geldt die het gunstigst is voor het beschermingsniveau van de werknemer. Dit heeft een andere opzet tot gevolg voor wat betreft de artikelen 5.5:3 tot en met 5.5:5 van het Atbv. Deze artikelen volgden tot nu toe de systematiek van het RSP, dat voor wat betreft rusttijden onderscheid maakt tussen de verschillende exploitatiewijzen. De overeenkomst maakt dat onderscheid niet.

Twee zaken dienen in dit verband nog te worden opgemerkt.

Ten eerste: de richtlijn richt zich op het algemene beschermingsniveau van werknemers. Om die reden zijn de bij dit besluit toegevoegde bepalingen uitsluitend van toepassing op de arbeid van bemanningsleden die als werknemer werkzaam zijn. Ten overvloede zij hierbij opgemerkt dat hieronder ook bemanningsleden kunnen vallen die als zelfstandige te boek staan (bijvoorbeeld bij de Belastingdienst of de Kamer van Koophandel), maar die, omdat zij hun arbeid feitelijk onder gezag verrichten, op grond van de Arbeidsomstandighedenwet en de Arbeidstijdenwet (Atw) toch als werknemers moeten worden beschouwd. De richtlijn en de geïmplementeerde bepalingen zijn niet van toepassing op de zelfstandige binnenvaartondernemer, dat wil zeggen de schipper/eigenaar die op een schip het gezag voert. De richtlijn is ook niet van toepassing op de zelfstandige, die als gezagvoerend 'afloskapitein' door de schipper/eigenaar wordt ingehuurd om deze, wanneer hij zelf niet kan varen (vanwege vakantie of andere redenen) te vervangen. NB De geschrapte zin wekt verwarring omdat eerder is toegelicht dat ook zelfstandigen onder het werknemersbegrip kunnen vallen omdat zij feitelijk onder het gezag van de schipper staan.

Ten tweede: op grond van het RSP gelden regels voor rusttijden uitsluitend voor het zogenaamde nautische personeel, dat is personeel in de functie van schipper, stuurman, machinist, volmatroos, matroos-motordrijver, matroos, lichtmatroos of deksman.

De overeenkomst heeft op grond van clause 1 een ruimer toepassingsgebied. Zij omvat ook het zogenaamde boordpersoneel. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan personeel dat in de passagiersvaart belast is met het verzorgen van de passagiers. In de huidige regelgeving is het zo geregeld dat voor nautisch personeel de normen van § 5.5 Atbv in de plaats treden van de normen van § 5.2 Atw. Voor het niet-nautisch personeel is § 5.2 van de Atw wel van toepassing, evenals § 5.26 van het Arbeidstijdenbesluit (Atb). In het onderhavige besluit is ervoor gekozen hierin geen verandering te brengen, omdat het huidige beschermingsniveau van werknemers op grond van § 5.2 Atw en § 5.26 Atb hoger ligt dan op grond van de binnenvaartrichtlijn.

Handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en fraudegevoeligheid (p.m. resultaat ILT-toets)

Bedrijfseffecten en administratieve lasten (p.m.)

Inspraak/participatie (p.m. resultaten van evt. nog te voeren overlegronde)

II. Artikelsgewijs

Artikel I

Onderdeel C (artikel 5.4:2)

Het oude artikel 5.4:2 zag op de bewaartermijn van de registratie van de arbeids- en rusttijden van alle bemanningsleden, inclusief de (zelfstandige) schipper. Clause 12 van de bijlage bij de richtlijn bevat aanvullende eisen t.a.v. de registratie van de arbeids- en rusttijden van de bemanningsleden die werknemer zijn. Ter implementatie van deze eisen is aan artikel 5.4:2 een tweede lid toegevoegd. De bewaartermijn van 52 weken, die op grond van artikel 5.4:2 al gold, komt overeen met de referentieperiode van 12 maanden uit clause 3, gedurende welke volgens clause 12 de werknemer de kopieën van de registratiegegevens bij zich aan boord moet houden.

Clause 12 bevat voorts de volgende elementen:

- de verplichting van de werkgever om in samenspraak met de werknemer maandelijks de gegevens te onderzoeken;
- de bepaling dat de werknemer de juistheid van de gegevens bekrachtigt en een kopie daarvan ontvangt, en
- bepalingen over de informatie die de registratie moet omvatten.

Onderdeel D (artikel 5.5:2)

Dit artikel bevatte oorspronkelijk de bepaling dat voor de toepassing van de artikelen 5.5:3 tot en met 5.5:5 voor de vaststelling van de rust- en vaartijden rekening gehouden diende te worden met de vaar- en rusttijden, vervuld gedurende een tijdvak van 48 uren, onmiddellijk voorafgaand aan het tijdstip waarop het schip de binnenwateren was binnengevaren. Deze bepaling was ontleend aan het Reglement van Onderzoek Schepen op de Rijn, later opgenomen in het RSP (artikel 2.02, lid 3 en bijlage A1).

Voor een correcte toepassing van de clauses uit de overeenkomst die op arbeids- en rusttijden betrekking hebben, dient echter rekening gehouden te worden met de gehele vaart.

Onderdeel E (artikelen 5.5:3 tot en met 5.5:5)

Clause 7 onder a) van de overeenkomst bepaalt de dagelijkse rusttijd van bemanningsleden die werknemer zijn op ten minste 10 uur. Voor de exploitatiewijzen A1 en A2 valt dit gunstiger uit dan de verplichte rusttijd ingevolge het RSP.

De clause bepaalt voorts dat de rusttijd gedurende ten minste 6 uur ononderbroken moet zijn. Dit komt overeen met de RSP-regeling voor exploitatiewijze A2. Voor exploitatiewijze A1 heeft het RSP echter een gunstiger regeling voor de ononderbroken dagelijkse rusttijd, welke ten minste 8 uur

bedraagt. Op basis van het non-regressieprincipe wordt voor werknemers in de A1-vaart daarom ook in het nieuwe artikel 5.5:3 de minimale ononderbroken rusttijd op 8 uur gesteld.

Ook voor exploitatiewijze B heeft het RSP een gunstiger normering. Deze normering, welke voorheen in artikel 5.5:5 was opgenomen, is thans, voor bemanningsleden die werknemer zijn, in het derde lid van artikel 5.5:3 vastgelegd.

Tenslotte is in dit artikel de wijze van berekening van de rusttijd gehandhaafd, alsmede de bepaling dat de ononderbroken rusttijd in geval van A1 of A2-vaart, buiten de vaartijd moet zijn gelegen. De overeenkomst bevat hierover geen clausules.

Het RSP bevat geen specifieke regelingen ten aanzien van wekelijkse rusttijd en nachtarbeid. In dit besluit zijn de bepalingen te dien aanzien uit de overeenkomst overgenomen (clausule 7 onder b) onderscheidenlijk 9) en derhalve uitsluitend van toepassing op bemanningsleden die werknemer zijn.

Het oude artikel 5.5:6 beperkte de gemiddelde arbeidstijd per week van bemanningsleden die werknemer zijn tot 48 uur, gemeten over een periode van 52 weken. Dit op basis van artikel 6 van de algemene Arbeidstijdenrichtlijn (2003/88/EG). Ook clausule 3 van de overeenkomst hanteert dit als hoofdregel, maar werkt hiertoe een pro-rata-temporis-methode uit. Om redenen van wetgevingstechniek wordt in artikel 5.5:5 hiernaar verwezen.

Zoals hierboven reeds opgemerkt, richt de richtlijn zich op het algemene beschermingsniveau van werknemers. Voor zelfstandigen blijft dus onverkort het RSP gelden. In artikel 5.5:3, vijfde lid, is dit aangegeven.

Opgemerkt dient hierbij te worden dat wat voor de gezagvoerend schipper geldt, afhankelijk is van diens positie. Is hij ondernemer, met of zonder personeel, dan gelden voor hem de RSP-normen. Is hij in dienst van een reder, dan valt hij onder de normen van de richtlijn.

Onderdeel F (artikelen 5.5:5a en 5.5:5b)

In artikel 5.5:5a worden de clausules 4 tot en met 6 geïmplementeerd.

Van de dagelijkse en wekelijkse arbeidstijd en het toegestane maximum aantal achtereenvolgende arbeidsdagen mag ingeval van seizoensarbeid in de passagiersvaart binnen een zekere marge worden afgeweken. Volgens de systematiek van de Arbeidstijdenwet zijn deze clausules omgezet in een standaard- en overlegregeling.

Artikel 5.5:5b geeft invulling aan de pauzeregeling van clausule 8 van de overeenkomst. De clausule bepaalt wanneer een pauze moet worden genomen, maar stelt zelf geen normen voor de pauzeregeling. Zij bepaalt dat deze dienen te worden vastgelegd in overeenkomsten tussen de sociale partners of, bij gebreke daarvan, in de nationale wetgeving.

Onderdeel G (artikel 5.5:6)

Dit artikel verwijst naar clausule 13 van de overeenkomst. Deze clausule bepaalt, kort gezegd, dat de kapitein of diens plaatsvervanger in noodsituaties de arbeidstijd van een bemanningslid kan verlengen en dat hij ervoor moet zorgen dat na het beëindigen van die noodsituatie voldoende rust in acht genomen kan worden.

Artikel II

De in dit artikel opgenomen wijziging van het Arbeidsomstandighedenbesluit geeft invulling aan clausule 14. Overeenkomstig de clausule is in dit artikel het recht voor werknemers aan boord van binnenschepen op een jaarlijkse medische keuring vastgelegd. Artikel 18 van de Arbeidsomstandighedenwet verplicht de werkgever al om zijn werknemers periodiek in de gelegenheid te stellen een onderzoek te ondergaan, dat erop is gericht de risico's die de arbeid voor de gezondheid van de werknemers met zich brengt zoveel mogelijk te voorkomen. In artikel II van

het onderhavige besluit wordt deze verplichting toegespitst op arbeid aan boord van binnenschepen, en wordt de periode overeenkomstig de clausule op een jaar gesteld.

De clausule eist dat het medisch onderzoek kosteloos is. Artikel 44 van de

Arbeidsomstandighedenwet bepaalt al dat de kosten, verbonden aan de naleving van de bij of krachtens die wet gestelde regels, niet ten laste van de werknemers worden gebracht.

De clausule bepaalt voorts dat nachtarbeiders met gezondheidsproblemen die verband houden met de nachtarbeid, waar mogelijk passend dagwerk dienen te krijgen. In artikel 4:9 van de Arbeidstijdenwet is al dwingend vastgelegd dat de arbeid van de werknemer van wie uit arbeidsgezondheidskundig onderzoek blijkt dat hij gezondheidsproblemen heeft die voortvloeien uit het verrichten van nachtdiensten, binnen redelijke termijn zodanig wordt ingericht dat hij arbeid verricht anders dan in nachtdienst.

Tenslotte moet volgens de clausule bij de medische keuring het medisch geheim worden gerespecteerd. Artikel 7:457 van het Burgerlijk wetboek legt aan een hulpverlener de zorgplicht op dat zonder toestemming van de patiënt geen inlichtingen of gegevens uit het medisch dossier aan derden worden verstrekt.

Artikel III

Op grond van artikel 4 van Richtlijn 2014/112/EU dienen de lidstaten uiterlijk op 31 december 2016 aan de richtlijn te voldoen.

Mede namens de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU,

mw. drs. M.H. Schultz van Haegen

BIJLAGE

Transponeringstabel

Transponeringstabel richtlijn nr. 2014/112/EU van de Raad van 19 december 2014 tot uitvoering van de Europese Overeenkomst betreffende de regeling van bepaalde aspecten van de organisatie van de arbeidstijd in de binnenvaart die op 15 februari 2012 is gesloten door de Europese Binnenvaartunie, de Europese Schippersorganisatie en de Europese Federatie van Vervoerswerknemers.

Richtlijn 2014/112/EU	Wettelijke regeling	Beleidsruimte
Artikel 1	<i>behoeft naar zijn aard geen implementatie</i> ¹	n.v.t.
Artikel 2	artikelen 5.5:3 t/m 5.5:6, Arbeidstijdenbesluit vervoer	geen
Artikel 3	artikel 8:3a, Arbeidstijdenbesluit vervoer	geen
Artikel 4	artikel III	geen
Artikelen 5 en 6	<i>behoeven naar hun aard geen implementatie</i>	n.v.t.

Clausules overeenkomst	Wettelijke regeling	Beleidsruimte
Clausule 1	artikelen 5.1:1 en 5.5:3 t/m 5.5:6, Arbeidstijdenbesluit vervoer	geen
Clausule 2	Is al geregeld in artikel 1:7, Arbeidstijdenwet; artikel 5.1:1, Arbeidstijdenbesluit vervoer	geen
Clausule 3	artikel 5.5:5, Arbeidstijdenbesluit vervoer	geen
Clausules 4 t/m 7	artikelen 5.5:3, en 5.5:5a, Arbeidstijdenbesluit vervoer	geen
Clausule 8	artikel 5.5:5b, Arbeidstijdenbesluit vervoer	geen
Clausule 9	artikel 5.5:4, Arbeidstijdenbesluit vervoer	geen
Clausule 10	Is reeds geregeld in de artikelen 6.34 t/m 6.42, boek 7, Burgerlijk Wetboek	geen
Clausule 11	artikel 5.5:7, Arbeidstijdenbesluit vervoer	geen
Clausule 12	artikel 5.4:2, Arbeidstijdenbesluit vervoer	geen
Clausule 13	artikel 5.5:6, Arbeidstijdenbesluit vervoer	geen
Clausule 14	artikel II; Is mede reeds geregeld in de artikelen 18 en 44, Arbeidsomstandighedenwet, artikel 4:9, Arbeidstijdenwet, en artikel 457, boek 7, Burgerlijk Wetboek	geen
Clausule 15	Is reeds geregeld in de artikelen 3 en 18, Arbeidsomstandighedenwet, artikel 2.43, Arbeidsomstandighedenbesluit, en artikel 4:9, Arbeidstijdenwet	geen
Clausule 16	Is reeds geregeld in de artikelen 4:1, Arbeidstijdenwet, en artikel 3, eerste lid, onder d, Arbeidsomstandighedenwet	geen
Clausule 17	<i>behoeft naar zijn aard geen implementatie</i>	n.v.t.

¹ Bepalingen die verwijzen naar de richtlijn zelf of naar andere richtlijnen of die een opdracht bevatten aan de Europese Commissie, het comité dat de Europese Commissie bijstaat, het Europese Parlement, de Raad of de lidstaten en die niet behoeven te worden geïmplementeerd in de nationale wetgeving.